

IX.

Prazakon gnostičkih misterija

Sada ćemo obraditi petu knjigu Hermesa Trismegista. Počinje s ispovijedanjem ljubavi prema Bogu i cijelomu čovječanstvu kao receptom za istinski osloboditeljski život. To jasno pokazuje da je poznata evanđeljska priča neporecivo hermetička:

Isusa su upitali: „Koja je prva i najviša zapovijed?” Odgovorio je: „Ljubi Boga iznad svega, a svoga bližnjega kao samoga sebe. U tomu su sav zakon i svi proroci.” To je ključ koji otvara vrata osloboditeljskoga života, hermetički aksiom, koji se ne može izbjeći. Suočite se s njime, proučite ga i ispitajte se da li ga ispunjavate, jer upravo se o tomu radi.

„Ljubi Boga iznad svega, a svoga bližnjega kao samoga sebe.” Ispunjavate li taj prazakon gnostičkih misterija? Na to pitanje jamačno odgovarate jadikovkom koja je stara koliko i sam dijalektički svijet. Nalazimo je u 2. stihu našega teksta:

Ali ako tu ništa nije stvarno ni istinsko, Oče, što onda čovjek mora činiti da bi živio na ispravan način?

Kako se na ovom svijetu može ispunjavati klasični prazakon? Nema potrebe opisivati vam vrst dijalektičkoga svjetskog poretka, jer to smo učinili već mnogo puta. Pored toga, čovječanstvo je danas okruženo tolikim mračnim oblacima da je dovoljno navesti tu jadikovku. Poznate je – svatko je pozna iz vlastitih iskustava.

Kada se čovjek odluči vjerno slijediti upute gnostičkoga prazakona, vrlo brzo otkriva da ga u tomu ometaju velike prepreke. Pomislite na ljubav prema vlastitu jastvu, na samoljublje što uvijek u vama prevladava, na mržnju koja je posljedica samopotvrđivanja, na mnogobrojne razlike u životnim normama, prema kojima uglavnom osjećate velik otpor. Pomislite na bezbrojne težnje u svijetu što u vama izazivaju strah. Jasno je da se potpuna, spontana ljubav prema bližnjemu mora u vama sudariti s bezbrojnim dvoj-bama, sa skoro nesavladivim preprekama.

Što morate učiniti da biste, unatoč tomu, postigli ravnotežu s gnostičkim prazakonom i primili ključ osloboditeljskoga života?

Hermes kaže da morate u pojavnomu svijetu nastojati prodrijeti do pozadine pojava. Onda ćete spoznati. Razumjet ćete svoje bližnje i moći im pomoći. Morate se pokušati probiti do pozadine stvari, do zadaće za koju je čovjek pozvan i stvoren. Morate znati kako se dogodio čovjekov pad, kako se čovjek srozao do današnjega životnoga stanja i ponašanja. Kada steknete tu mudrost – što nije razumsko znanje, nego stvarnu unutarnju mudrost iz prve ruke, dakle, mudrost kao svojstvo što prožima vaše cijelo biće. Svojstvo koje ne možete izgubiti te stoga ni odustati od njega –

onda volite svoje bližnje, naime, cijelo čovječanstvo, i prepoznajete plemenitost vlastita najdubljeg bića.

Da biste prodrli do te mudrosti, toga posjeda, morate posvetiti svoj život služenju Bogu, morate postati bogobo-
jazni, pobožni, kaže Hermes.

Tko je zbiljski pobožan, voli mudrost iznad svega, jer bez ljubavi prema mudrosti nemoguće je dosegnuti najvišu bogobojaznost.

Najprije se morate upitati što pobožnost ili bogobojaznost znače u smislu puta, sredstva, metode proboja do mudrosti i uzdignuća do pragnoze.

Vjerojatno vam se čini da je odgovor jednostavan. Možda ćete reći: „Dobro znam što je pobožnost. Posve mi je jasno što znači bogobojaznost.” I odmah krećete dalje spremni udubiti se u sljedeće aspekte hermetičke filozofije.

Ali znate li doista što je bogobojazan i pobožan život? Ako to tako dobro znate i ako živite takvim životom, smijemo li vas onda pitati za rezultate? Jer rezultati bi vas, kako potvrđuje Hermes, neizbježno morali staviti usred apsolutne mudrosti Merkurove svijesti. Bogobojaznost i pobožnost ipak su ključ za mudrost.

Kada govorite o bogobojaznom i pobožnom životu, ne mislite li zapravo često na uobičajeni religiozni život? Mistici su čovječanstvo stoljećima „zatrpavali” svojim „izlje-
vima iz srca” o pobožnosti i bogobojaznosti. Te se vrline povezuju s usamljениčkim životom u samostanskoj ćeliji, raznim oblicima samotrapljenja i drugim mučenjima ili, op-

ćenitije promatrano, sa životom religioznih ljudi koji vrlo vjerno i savjesno ispunjavaju svoje vjerske obveze.

Na milijune je takvih ljudi na svijetu. Uvijek je bilo tako. Ali gdje je mudrost, osloboditeljska mudrost, koja bi trebala nastati iz pobožnog i bogobojažnoga života?

Tko spozna bit svemira i nauči razumijevati kako, sa čijom pomoći i s kakvom je namjerom sve bilo povezano u određeni poredak, zahvalan je Bogu, graditelju svijeta, nada sve dobrostivom Ocu, koji ga obasipa dobročinstvima i vjerno ga čuva. Iskazivati zahvalnost, znači biti bogobojažan. Zbog svoje bogobojažnosti zna gdje je istina i tko je istina. Zahvaljujući uvidu, neprestano raste njegova bogobojažna usmjerenost.

Skoro svi učenici mlade Gnoze imaju ozbiljnost što je zahtijeva ozbiljno učeništvo. Ako vodstvo Škole opazi da to kod nekog učenika nije tako, mora napustiti Školu. Ozbiljno učeništvo, uobičajeno ozbiljno učeništvo učenika mlade Gnoze i religiozni život u nekoj crkvi ili sljedbi imaju u biti istu vrijednost. U najboljem slučaju radi se o osnovi za prvi početak. To je prvi kamen. Ali mnogi se nažalost ne odmaknu od njega, misleći – posve pogrešno – da su stanovita religioznost ili izvanjski ozbiljno učeništvo dovoljni za osloboditeljski život, za mudrost.

Tko se gčeovito uhvati za određeni oblik ili izraz religioznosti ili se, pak, bez daljega poistovjeti s uobičajenim ozbiljnim učeništvom, neizbježno kristalizira. Svjetlo će mu se sve teže približavati, za osloboditeljsko svjetlo bit će sve

manje dostupan. Stoga se u tako shvaćenom učeništvu krije velika opasnost.

Čim bude postavljen temeljni kamen, mora započeti izgradnja, građevina se mora „vinuti” u zrak. Valja ostvariti nešto što prije nije postojalo. A kada se ostvari, mora se uporabljivati.

Stoga su religioznost i pobožni običaji nešto posve različito od pobožnosti i bogobožnosti. Riječ pobožan ima dva značenja. Kao prvo, pobožnost je izravno povezana s bogobožnošću, s bogobožnim životom; kao drugo, ta je riječ nekoć prije svega uporabljivana u smislu odvažnosti. Pobožan čovjek bio je odvažan, vrlo hrabar čovjek.

Hermesova je peta knjiga dio razgovora između Hermesa i Tata ili Tatija. Ime Tat ili Tatije skreće vašu pozornost na kraljevanje, na pozvanost prema kraljevanju, prema postanku višeg, istinskoga čovjeka. Hermes razlaže Tatu da je ključ za postanak istinskoga čovjeka u pobožnosti, odnosno odvažnosti, u hrabrosti da uspije postati bogobožnim.

Tajna je gnostičkog učeništva u odvažnosti, hrabrosti – probijati se kroz sve moguće prepreke, ravno se sučeljavati sa svime što vam se suprotstavlja, bez obzira na to što drugi kažu, i u kakvim ste situacijama i poteškoćama. Ako ne možete prikupiti takvu hrabrost, ako nemate takvu ustrajnost, ako se ne želite probiti na taj način – nikada ne ćete steći mudrost, ljubav prema ljudima u smislu prvobitnoga gnostičkog zakona.

Ljubiti Boga iznad svega znači: ustrajati unatoč svim preprekama, makar vam to ne odgovaralo u građanskomu

smislu. Onda će se u vas spustiti mudrost, koja je od Boga. Ako dosljedno dokazujete tu hrabrost uvjerenja, prošli ste kroz vrata. Ako stvarno, u potpunoj iskrenosti, usuđujete povjeriti svoje biće moćnoj svjetlosnoj snazi Gnoze, ako uklonite u stranu sve poteškoće i prepreke, ako ih jednostavno ne prihvaćate, ne priznajete – prošli ste kroz vrata. Božja će mudrost ući u vas. A ta je mudrost uvijek jedinstvena s ljubavlju, koja je za sve i u svima. Pomislite samo na prve dvije struje univerzalnoga sedmostrukog svjetla. Nakon struje očitovanja božanske punine, izravno slijedi struja univerzalne ljubavi.

Ako ste to razumjeli, onda znate da ste time primili ključ za sve dobro. Gnoza dolazi k vama i nudi vam ključ za tajnu osloboditeljskoga života. Ako ste to dobro razumjeli, onda također znate da vas ništa ne može zadržati na tom putu, čim se postojano i dosljedno prihvatite prakticiranja bogobožnosti. Ali ako ne želite uporabiti taj ključ, ne ćete postići baš ništa – u najboljem slučaju, postići ćete „malograđansko”, „valjano” učeništvo gospodina A. ili gospođe B. Onda je vaše učeništvo samo određen ukras i prikrivanje vašega malog, užasnog i bijednoga dijalektičkog življenja..

Ti problemi – ako ih tako želite nazvati – vrlo su stari. Pročitajte, primjerice, Jakovljevu poslanicu, u kojoj je naglasak na djelovanju – dakle, na elementu vašeg učeništva koji vas osposobljava da se probijete do postignuća.

Ali nemojte sada opet podleći zabludi! Mnogi misle da su ne samo religiozni, nego i bogobožni. Jamačno biste nam mogli reći: „Nismo li se potpuno dokazali tijekom pro-

tekljih godina? Nismo li vjerni do najmanjih pojedinosti? Nismo li stavili na raspolaganje svoj novac, svoja dobra, svoje vrijeme, zdravlje i marljive ruke?” Na to moramo odgovoriti: „Ali, dragi prijatelji – ma koliko to bilo divno i veličanstveno – je li bilo tako da nikad niste tražili kompromis? Da nikad niste svjesno odgodili nužne stvari za kasnije? Da nikad – kada ste iznutra osjetili: ‘Moram sudjelovati u tomu’ – niste jednostavno uskratili odgovor unutarnjem glasu zbog bilo kakvih dijalektičkih motiva?”

Gnoza zahtijeva vaše cijelo biće. Ne vodi računa o okolnostima vašega svakodnevnog života. To ne može niti ne želi. Nije li vam se već dogodilo da je bogobojaznost htjela zaživjeti u vama, a vi ste upravo u tomu trenutku odustali od onoga što se od vas zahtijevalo? Zato Biblija o tomu uvijek govori osobito strogo. Čujte samo što Isus kaže svojim učenicima:

„Tko ljubi svoga oca i majku više nego mene, nije me dostojan; tko ljubi svoga sina ili kćer više nego mene, nije me dostojan; tko ne prihvati svoj križ i ne krene mojim stopama, nije me dostojan. Tko traži svoj život, taj će ga izgubiti, ali tko preda svoj život zbog mene, taj će ga zadržati.”

Ako više volite navode iz svjetske književnosti, pomislite na poznato Ibsenovo načelo: sve ili ništa. Imate li hrabrosti poslušati taj savjet? Za to je potrebna hrabrost, velika hrabrost – hrabrost pobožnosti, umjesto licemjerja i malograđanskih isprika. To od vas zahtijeva Gnoza. To je sadržaj razgovora između Hermesa i Tata. Tat je tragatelj i Hermes ga ne zabavlja mističnim brbljarijama. Hermes za-

riva mač svojih riječi upravo u tragateljevu slabu točku: srce se mora otvoriti za gnostičko svjetlo. I suvremena Duhovna škola mlade Gnoze neumorno upućuje svoje učenike na tu neophodnost.

Srce se može otvoriti samo u pobožnosti, u istinskoj pobožnosti. Samo tako možete otvoriti svoje srce zračenjima Sedmoduha – o tomu govori početak pete knjige Hermesa Trismegista. Samo životom posvećenim služanju Bogu možete podmiriti račun sudbine, Nemezis. Odbacite li takav način života, sudbina će vas nastaviti progoniti unatoč vašemu tzv. ozbiljnom učeništvu. Tada ćete i dalje padati iz jedne dijalektičke poteškoće u drugu. Jedva da ste nadvladali jednu poteškoću ili se oporavili od jednog udarca, već sljedećeg dana počinje neka nova nevolja, samo u drukčijem obliku. Tako stoje stvari u dijalektičkoj prirodi.

Ako u istinskoj pobožnosti otvorite svoje srce svjetlu Gnoze, svjetlo će prodrijeti unutra i vi ćete se uzdići u mudrost. Bez mudrosti ne možete odvagnuti uzvišenost bogobožnosti.

Ako stvarno želite biti učenicom gnostičke Duhovne škole, prekoračite granicu i uđite u krug vječnosti. Tek tada ćete uistinu „stajati na tepihu”. Tek se tada možete povezati s trokutom i sa četverokutom – sa Svetim Sedmoduhom.